

EL PRESIDENT SAMORA MACHEL MORÍ EN UN ACCIDENT

Els interrogants moçambiquenys

La setmana passada moria en un accident d'aviació Samora Machel, president de la República popular de Moçambic i un dels homes clau a l'hora de mantenir el con sud d'Àfrica en una relativa calma. El futur del seu país és ara difícil.

V. Partal

Roelof Pik Botha, ministre d'afers exteriors de Sud-àfrica alçà una punta de la manta i simplement mogué el cap dient «sí». El cadàver, el reconegueren, ell i els restants, per un tros de barba que quedava intacta. La personal barba de Samora Moïses Machel, president de la República Popular de Moçambic, un dels estats de l'anomenada Línia del Front —països que propugnen una posició de força contra el règim racista de Pretòria.

L'estranya, en teoria, escena tenia lloc a Nkomatipoort, significativa-

ment prop de l'indret on Machel i Botha (Pieter Willem, el president de la República Sud-africana) protagonitzaren una de les més espectaculars accions diplomàtiques d'aquesta dècada, en firmar un acord de cooperació que, si bé es revelà com a inútil, marcà profundament l'estil polític del seu autor moçambiqueny i un gir important en les relacions polítiques de l'Àfrica Austral.

L'avió en què viatjava Machel, un Tupolev 134 A, conduït per pilots soviètics, es va estavellar contra territori

sud-africà, quan tornava de la capital de Zàmbia, Lusaka, on s'havia reunit amb el president Kennet Kaunda i amb el màxim dirigent del Zaire, Mobutu Sese Seko. Segurament mai no es sabrà amb total certesa què va passar. I aquest accident augmentarà la llista dels de Lin Piao, Hammarskjöld, Sá Carneiro, Omar Torrijos o René Barrientos, tots ells polítics importants que acabaren les seues vides entre les restes d'avions desapareguts en estranys accidents. Aquesta vegada es parla d'una forta tempesta. Però el fet que l'avió caigués en territori sud-africà i la difícil situació del país de Machel, on la guerrilla pro-occidental de la RENAMO (Resistència Nacional Moçambiquenya) controla la pràctica totalitat de les àrees rurals i amenaça la capital, Maputo, afegeix fortes dosis d'incògnita a un episodi que, i això sí que és ben real i indiscutible, ha ocasionat la mort de Machel, de Luís Alcântara Santos, ministre de Transports i Comunicacions, de Daniel Mbanze, ministre adjunt d'Afers Exteriors i d'altres membres de la cúpula dirigent del país.

Sud-àfrica s'ha donat pressa a nomenar una comissió investigadora. ¿Una tempesta? ¿Xocà contra un arbre? Un pilot que sobrevolà l'avió sinistrat afirmà que la secció davantera de l'aparell estava intacte i que, en canvi, la secció darrera estava completament destrossada. ¿Una explosió? El Consell Nacional Africà acusava immediatament Sud-àfrica d'haver tombat l'avió. La Renamo afirmava, en un primer moment, no saber-ne res. El govern de Pretòria deia el mateix.

En realitat, poca importància té, en principi, saber qui i com (o què) ha matat l'home que dirigí Moçambic cap a la independència. El gran interrogant és què passarà a partir d'ara en un país estratègicament vital, encara oficialment marxista-leninista, que viu assetjat per una guerrilla clarament inspirada per Sud-àfrica i que acaba de perdre l'home clau per al seu govern. És la pregunta que tothom es formulava, la setmana passada, en les cancelleries i les redaccions. Una pregunta que no té fàcil resposta.

Un país al peu de l'abisme

Coincidint amb la notícia de l'accident de Samora Machel, algunes agències informatives difonien el rumor, ja estès des de setmanes abans, que la *contra* moçambiquenya era a les portes de la capital, Maputo. La Renamo controla, de fet, la majoria

del territori de l'ex-colònia portuguesa. És tal el poder de la guerrilla anti-governamental que uns 12.000 soldats de la veïna Zimbabwe són estacionats en territori moçambiqueny per tal d'assegurar el trànsit de la via fèrria que uneix la frontera del seu país i el port de Beira.

Creada l'any 1976, dos anys després de la independència del país, la

jor d'Àfrica) de Cabora Bassa, més tard —desembre 1982— la destrucció de les reserves petroleres de Beira. Després, s'han tallat les comunicacions entre la capital i les regions agrícoles durant llargs períodes de temps, alhora que s'incrementaven les accions adreçades directament a causar el terror entre la població civil. En agost del 1983 la Renamo segrestà 24

Botha i Machel, durant la firma del pacte de seguretat mútua.

Resistència Nacional Moçambiquenya va ser fundada per André Matade i André Matzangaissa (aquest darrer mort l'any 1979) antics membres del governamental FRELIMO i amb el suport dels serveis secrets de l'encara aleshores racista Rodhèsia. La guerrilla va ser subvencionada, en un primer moment, per un home de negocis portuguès, Jorge Jardim, amb forts interessos colonials a Moçambic. Finalment, es faria càrrec de l'organització el règim sud-africà, que és qui ha donat l'espenta definitiva a la seua lluita. Els seus militants són armats principalment amb material de l'antic exèrcit colonial portuguès.

Fins la independència de Zimbabwe, la Renamo efectuava operacions de saqueig en una zona geogràfica limitada, precisament, la frontera amb aquell país. A partir de l'any 1980, en què entra en contacte amb els serveis secrets de Sud-àfrica, és quan comencen les accions veritablement espectaculars que han posat contra la paret el règim marxista de Maputo. Primer, va ser la voladura de la presa (la ma-

cooperants soviètics en una mina de Zambèzie.

Els esforços de l'escàs exèrcit regular moçambiqueny (15.000 homes contra uns altres tants de la Renamo) per deturar els avanços guerrillers han estat sempre insuficients i fou la impossibilitat de derrotar-los en el camp de batalla la que portà el Mariscal Machel a signar el 16 de març del 1984 l'històric acord de Nkomati (riu fronterer entre Moçambic i Sud-àfrica) pel qual els dos estats es comprometien a no donar ajut a les guerrilles de la Renamo i el Congrés Nacional Africà, respectivament, i a impedir l'ús dels seus respectius territoris en accions d'agressió al veí. L'acord va ser complert escrupolosament per part moçambiquenya —inclosa l'expulsió de l'ANC del seu territori— però no per part sud-africana. La Renamo ha seguit actuant i ha continuat assetjant les forces governamentals del Frelimo.

Davant aquesta traïció, i desencisat per l'escàs resultat econòmic del règim Samora Machel, en una nova ma-

niobra equilibrista, intentà un acostament als Estats Units, que es traduí en un ajut de Washington per valor de 15 milions de dòlars i en l'entrada del país en organismes com la Convenció de Lomé, el Banc Mundial o el Fons Monetari Internacional. Aquest acostament a occident no agradà gens a Sud-àfrica, que tem menys un veí marxista que un veí negre occidental, i, significativament, les accions de la Renamo encara augmentaren més. L'URSS replicà oferint major ajut —una rèplica repetida ara arran la mort de Machel. Però Moçambic ja estava decidit (o qui sap si era una decisió personal del Mariscal) a seguir una via pròpia amb connexions i contactes amb els dos grans.

I en això arribà l'accident per obrir tota una llarga sèrie d'interrogants. ¿Accedirà al poder Marcelino Dos Santos, conegut per les seues estretes relacions amb Moscou? ¿Significarà això un retorn de Moçambic al seu projecte socialista original? ¿El previsible desconcert oficial facilitarà els atacs de la Renamo? ¿Aconseguirà la *contra* moçambiquenya entrar a la capital? ¿Ajudarà Sud-àfrica a la instauració d'un govern de la Renamo? ¿I com respondran els països de la línia del front si s'instal·la a Maputo un govern favorable a Pretòria? ¿Envairan el país per tal de donar suport al govern negre? ¿Es desencadenarà, així, una imprevisible guerra total en el con sud-africà? □

BÈLGICA: VALONS CONTRA FLAMENCS, DE NOU

Un alcalde tossut

Han tornat a Bèlgica les tensions entre les dues comunitats lingüístiques principals del país. Ara de la mà d'un combatiu alcalde i diputat való.

M. Aloï

La batalla ara es centra a Brussel·les i els seus voltants i el protagonista, almenys un dels protagonistes, té nom i cognoms: Joseph Happart, el burgomestre francòfon de la ciutat de Fourons, una petita localitat de 4.175 habitants valons enclavada en la zona flamenca. Una localitat que ha saltat a la fama des del moment que el seu alcalde s'ha negat a pronunciar ni una sola paraula en holandès (l'idioma que territorialment li hauria de ser propi) i ha estat denunciat per dos dels cinc regidors flamencs davant el Consell d'Estat. D'ací a la crisi de govern hi ha hagut un pas i, de nou, han tornat els fantasmes de la divisió lingüística del regne belga —lingüística i més que això— entre valons francòfons i flamencs de parla holandesa.

Happart ha arribat a parlar d'«ocupació flamenca» o ha fet onejar la bandera dels valons en la finestra del seu ajuntament. La gendarmeria ha prohibit tota reunió pública de més de tres persones en els cinc llogarets que formen Fourons. En l'escola s'ha decidit que els xiquets d'una comunitat i de l'altra isquen a horari distint per evitar problemes i els valons del sud han començat a enviar autobusos que cada diumenge fan cap a la seua «illa lingüística» en territori flamenc, per

afirmar-la com a part del país való. Tot això, més la crisi de govern, que només ha pogut aturar *in extremis* el rei Balduí en persona.

El combatiu alcalde de Fourons va ser de jove, quan vivia a Lieja, en la zona francòfona, un estudiant destacat de l'altra llengua de Bèlgica, el flamenc. Però quan emigrà a Fourons l'oblidà per complet i ara es nega en redó a parlar-la i inclús a sentir-la, i usa sempre els auriculars de traducció simultània, tot i que és públic el seu passat escolar.

En realitat, l'anècdota Happart allò que ha plantejat és el fet que l'anomenada «regionalització» del país no ha acabat amb un problema segurament massa irresoluble. Els valons creixen demogràficament i ja han envaït la capital Brussel·les, abans en zona flamenca. Els flamencs, pel seu cantó, veuen perillar l'estatus territorial en què es basa la regionalització i no volen permetre el pas d'un sol poble més a la zona valona (ni que siga, com en el cas de Fourons, el d'un abans pertanyent a aquella comunitat). I, al mig, l'únic que sembla quedar com a àrbitre de dues comunitats cada vegada més irreconciliables és el rei. Clar que també és ell l'únic que s'ha atrevit a dir públicament que «Bèlgica porta el camí de partir-se i desaparèixer».

AUXILIA

Associació de voluntaris que treballa per a la promoció cultural i social del disminuït físic, **NECESSITA PERSONES** que, desinteressadament:

FACEN CLASSES,

PARTICIPEN EN ACTIVITATS D'OCI I TEMPS LLIURE,

DESENVOLUPEN TREBALLS DE DIVULGACIÓ

CONEIXEU-NOS

El vostre temps ens cal

AUXILIA

C/Serreria núm. 61 baix

Telefons { 365 91 27
 { 372 50 82

46022 - VALÈNCIA